

Actrice Loes Luca

‘Lieverdje, ik ben jouw moeder. Jij niet de mijne’

Ze is de grande dame van komedie, een icoon op het toneel en op het witte doek. Actrice Loes Luca is deze feestmaand te bewonderen in het theater in de voorstelling *Uit het hoofd*, een verhaal over haar leven. “Ik had die ontzettend leuke kinderen van mijn ex niet willen missen.”

Tekst Ingrid Spelt Fotografie SuperStudio

‘Ik vind het prima dat jullie hier op mijn stoep zitten, maar laat geen rommel achter alsjeblieft’ staat handgeschreven op een poster voor haar raam. Loes Luca woont in Rotterdam-West, een levendige multiculturele wijk. “Je kunt bij mij heerlijk beschut zitten in het portiekje. Dus lekker laten gaan.” Ze houdt van jeugdige energie. En heeft zelf altijd een huis vol jongeren gehad. Luca heeft één dochter, filmanimator Nina, die in het Engelse Brighton woont. Zij kreeg Nina met haar eerste echtgenoot. De kinderen die hij na hun scheiding kreeg, Nina’s halfbroers, ziet Luca als haar bonus- >

“Ik was boos op mijn moeder, omdat ze zo geworden was. Dat ze niet één keer in haar leven sterker was dan ik, nam ik haar kwalijk”

kinderen. Net als het kind van een bevriend lesbisch stel voor wie Nina’s vader zaaddonor was. “Ik had die ontzettende leuke kinderen van hem niet willen missen.” Ze is ook stiefmoeder van drie kinderen van haar grote liefde Harald van der Lubbe. En dan onderhoudt ze nog liefdevolle relaties met twee pleegkinderen. “Ik ben trots op mijn grote samengestelde gezin. Bij een première zit de eerste rij vol met kinderen, kleinkinderen, een ex en alle aanhang. Ik ben een ongelooflijke trouwe aap. Als ik je in mijn hart heb gesloten, kom je niet meer van me af.”

Luca is een theaterdier. Ze stond met diverse toonaangevende gezelschappen op het toneel. We genoten van haar tv-rollen in *Ja zuster, nee zuster*, *t’ Schaep met de 5 pooten* en recent de dramaserie *Maud & Babs* en bioscoopfilm *Casa Coco*. De opnames voor de tweede serie van *Maud & Babs* starten begin volgend jaar. “Ik heb zulke leuke televisiedochters, Rifka Lodeizen en Kim van Kooten. Een klik is belangrijk als je zo lang met elkaar optrekt. Het voelde ook heel vertrouwd om opnieuw met regisseur Norbert ter Hall te werken. We stonden al eens eerder samen op de set bij *Mi Vida*, opgenomen in Spanje. Ik kijk daar met zoveel plezier op terug. De rol van Lou was geweldig om te spelen. Daarnaast was ik zes weken bevrijd uit de alzheimer-gevangenis van mijn moeder voor wie ik zorgde. Ik liet haar achter met een diepvries vol eten en regelde vrienden die haar hielpen. Ik genoot van die vrijheid.” Met *Uit het hoofd*, onder regie van Aat Ceelen, speelt ze met haar jonge collega Kaatje Kooij een openhartige en indrukwekkende voorstelling. “De voorstelling gaat over een oudere actrice die terugkijkt op haar carrière, en gaat over mijn leven.” Het scenario schreef goede vriendin Maria Goos. En nee, die deal was niet in een keer beklonken, licht ze. Het is nogal niet wat om je leven prijs te geven, beaamt Luca. “De eerste versies waren nog een mengeling tussen mijn leven en fictie. Maar dat voelde gek. Uiteindelijk is het een waarheidsgetrouw kwetsbaar verhaal geworden, en prachtig geschreven.”

Haar huis ademt verhalen van herinneringen en inspiraties. Vele lijsten hangen aan de muren met onder meer foto’s van haar jeugd; curiosa en beelden staan op tafels en in kasten. Op het plafond zijn prachtige schilderijen aangebracht. “Over het sjabloneren hebben Harald en ik maandenlang gedaan. Alles is hier Harald en Loes. Inmiddels meer Loes, omdat Harald al veertien jaar dood is.”

Jouw ouders en Harald spelen een belangrijke rol in de voorstelling. Hoe was de relatie met je moeder?

“Het was altijd ‘Loes en d’r moeder’. We waren twee handen op één buik. Mijn moeder was negentien toen ze mij kreeg, en we waren meer zussen dan moeder en dochter. Ze was niet per se de leukste moeder, maar ze hield wel veel van mij.

Al heel jong nam ik initiatieven die zij eigenlijk had moeten nemen. Met mijn grote waffel was ik doortastender dan zij. Na de scheiding van mijn ouders, ging ik met mijn moeder op een flatje wonen, en zijn de moeder-dochter-rollen omgedraaid. Mijn plichtsbeseft maakte onze band sterk. Op mijn initiatief traden we vroeger op. “Gooi er een wijntje in, dan lukt het me vast wel”, reageerde mijn moeder. Ze had geen enkele podiumervaring; ik zat op de academie. We zongen in homobars en op feesten en partijen. Zingen was ook hetgeen ons bond in haar laatste levensjaren. Er kwam geen zinnig woord meer uit haar, maar ze vond het geweldig om samen met mij en een zangvriend voor de bewoners van het verzorgingshuis waar ze woonde op te treden. Die teksten kende ze uit haar hoofd.”

“In mijn voorstelling stop ik mijn moeder elke avond in het verzorgingshuis en gaat Harald elke avond dood. Die scènes spelen blijft lastig”

Hoe was dat een moeder met alzheimer?

“8,5 jaar heb ik voor mijn moeder gezorgd, afgelopen maart overleed ze. Harald en ik haalden haar naar onze buurt. Zo heeft ze nog achttien jaar zelfstandig kunnen wonen, erna ging ze naar het verzorgingshuis. Maar wat was het mantelzorgen zwaar. Alzheimer is een mensonterende k.u.t.-ziekte. Haar slechte karaktereigenschap ‘ik kan er niets aan doen, het is niet mijn schuld’ werd vergroot. Ze werd onaardig, en sloeg en schopte anderen. Afschuwelijk. Dat er geen communicatie meer mogelijk was, vond ik misschien wel het ergste. De laatste jaren dat ze nog thuis woonde, waren zo intensief. Weet je dat ik ervoor in therapie ben geweest? Ik was boos op mijn moeder, >

omdat ze zo geworden was. Dat ze niet één keer in haar leven sterker was dan ik, nam ik haar kwalijk. Niet dat die therapie veel geholpen heeft.”

Jouw vader viel op mannen. Uiteindelijk de reden voor een scheiding. In de jaren vijftig en zestig moet dat wel moeilijk geweest zijn.

“Als kind merkte ik daar niet veel van. Hij was mijn vader en ik wist niet beter. Ik had best een gelukkig leven. En dat is zeker ook de verdienste van mijn overgrootmoeder, de oma van mijn moeder. We woonden bij haar in: mijn ouders hadden geen cent te makken. Ik was stapelgek op haar, en zij op mij. Opoe was mijn rots in de branding. Door mijn voorstelling *Uit het hoofd* weet ik pas hoe belangrijk zij voor mij geweest is. Na het overlijden van opoe merkte ik het verdriet thuis. Voor mijn moeder was het natuurlijk vreselijk dat mijn vader op mannen viel. Hij nam ook mooie mannen mee naar huis. Mijn moeder heeft dat best goed opgepakt. Ze maakte mijn vader nooit zwart en was niet haatdragend. Na de scheiding kwam mijn vader regelmatig met zijn nieuwe vriend bij ons eten. Maar achteraf heeft die periode vast iets met me gedaan: van mijn tiende tot twaalfde stotterde ik.”

Wat raakt je het meest in de voorstelling?

“Dat ik mijn moeder elke avond in het verzorgingshuis stop. Ik vond het een verschrikkelijke beslissing. En Harald gaat iedere avond dood. Die scènes spelen blijft lastig. Hoewel het spelen wel een goede therapie blijkt te zijn: het werkt inmiddels louterend.”

Ze leerde Harald als technicus in het theater kennen bij het Willem Breuker Kollektief. Luca was net gescheiden, hij getrouwd. “Ik was in de steek gelaten voor een ander. Dus zag ik Harald zeker niet als een potentieel nieuwe lover. En ik >

“Harald was een rustige binnenvetter. Een oester, maar ik wist hoe ik de schelp open moest krijgen. En hij kon mij liefdevol kalmeren”

val ook helemaal niet op blonde gespierde spijkers, maar op mediterrane mannen. En Harald was een echte Van der Lubbe (broer van zanger Huub, red). We raakten bevriend en na twee jaar sloeg de vlam in de pan. Er was geen houden meer aan. ‘Harald moet niet denken dat hij hier kan intrekken’, zei ik nog tegen mijn moeder. Een week later woonde hij bij mij. Harald was een rustige binnenvetter. Een oester, maar ik wist hoe ik de schelp open moest krijgen. En hij kon mij liefdevol kalmeren. Dertien jaar waren we dolverliefd. De liefde die ik gekend heb, hebben velen niet gehad. Wat dat betreft tel ik mijn zegeningen. Maar na zijn overlijden was ik kapot van verdriet. Een jaar lang kwam ik bij wijze van spreken niet van mijn stoel af. Ik was versuft en de zin van het leven kwijt. Jarenlang had ik ook moeite om de voordeur te openen. Dan dacht ik aan die ene dag, dat ik hem dood in huis vond. Hij is overleden aan een hartstilstand, 52 jaar oud. Een zeer traumatische ervaring.”

Hoe heb je weer zin in het leven gekregen?

“Ik heb een kind, familie en vrienden van wie ik houd. Ik móest de draad weer oppakken, ondanks dat ik in de rouw was. Nina was 21. Bovendien moest ik geld verdienen. Ook na het overlijden van Harald kreeg ik weinig steun van mijn moeder, die in die periode nog niet dement was. ‘Maak je weer op, eet goed en ga eropuit’, was haar advies. Als moeder is het natuurlijk moeilijk om het verdriet van je kind te zien. Mijn relatie met mijn dochter Nina is heel anders dan die van mij en mijn moeder. Ze maakte zich na het overlijden van Harald veel zorgen om mij. ‘Lieverdje, ik ben jouw moeder en jij niet de mijne’, reageerde ik dan. Zij is mijn kind en ik zorg voor haar. Dat gevoel blijft, ook nu ze in Engeland woont en getrouwd is met een leuke kerel. We facetimen veel.”

Is er een andere man?

“Na Harald heb ik geen gevoelens voor een andere man gekregen. Het is me niet overkomen. Ik word ook verdrietig bij de gedachte dat ik naast een ander wakker word.”

Denk je na over je eigen vergankelijkheid?

“Uiteraard. Ik wil niet dat Nina voor mij moet doen wat ik voor mijn moeder heb gedaan. Als ik een vorm van dementie krijg,

beëindig ik mijn leven. Ik heb een pil in huis. Nina begrijpt dat. Ik hoop dat ik ook dapper genoeg ben om het te doen. Maar moeten we zo zwaar eindigen?”

Nu is het me time zonder de zorg voor je moeder. Wilde je niet naar India?

“Dat land staat op mijn verlanglijstje. Maar na de opnames van het tweede seizoen *Maud & Babs*, een programma voor de Humanisten over laaggeletterdheid in Rotterdam en een theatertour met een orkest ga ik in de zomer eerst naar Spanje. Ik geef een Nederlandstalige cursus toneelspelen voor beginners. Ervoor ga ik bij mijn ex-man en vrienden in Frankrijk langs. Die vrijheid voelt fijn.” •

LOES LUCA

1953, Rotterdam

Loes Luca stond in zo’n 65 theater, tv- en filmproducties. In 2002 werd ze door het Nederlandse publiek verkozen tot Actrice van het Jaar en won ze een Rembrandt Award. In 2006 werd ze genomineerd voor de Theo d’Or voor *Moordwijven*. Omdat ze als Rotterdamse in de geest van Erasmus leeft kreeg Luca de Lof der Zotheidsprijs. Tot en met 18 december is ze met de voorstelling *Uit het hoofd* te zien in diverse theaters waaronder het DeLaMar.

• Voor speellijst zie: kikproductions.nl